

1913 vaig participar a les festes del tercer centenari de la dinastia Romanof, en un de quins balls foren presentades en societat les Grans Duquesses Olga i Tatiana.

Les quatre filles del Tsar eren boniques i molt tímides. Com el seu pare visqueren i s'educaren en un total aïllament.

Jo estimava les filles del meu amic. Anastàsia tal vegada era la menys tímida de totes. Fins i tot hi havia algun oficial molt jove que n'estava una mica enamorat, tot i que ella llavors sols tenia quinze o setze anys. Era molt atractiva físicament i potser aquell aire una mica més cordial i obert li esqueïa. No semblava pas tan estricta ni protocolària com les seves germanes. El pobret cesarevich, en canvi, no comptava per res. Era un dissortat. Ell reflexava, en certa manera, la grandesa i la misèria de la Rússia dels Tsars. Envoltat de tota mena d'atencions, no es podia valdre per ell mateix. Era una criatura tan feble, tan poca cosa...

Vostè em preguntava per la Gran Duquessa Anastàsia. Jo no sé si aquesta Anna Anderson és la Gran Duquessa o no. Penso que no. Jo no vaig pas presenciar l'assassinat de la família imperial, a Ekaterinburg l'any 1918, emperò havia tingut oportunitat de comprovar el refinament que empraven els revolucionaris. Estic convençut que moriren tots els membres de la família. D'altra banda jo conec les fotografies i comentaris que ran del cas "Anastàsia" han aparegut als diaris i les revistes. De vegades m'emocio pensant si podria ésser ella aquella mateixa noia a la qual jo vaig retre moltes vegades honors militars, més de cinquanta anys enrera. En alguns moments penso que sí, que Déu va ésser clement amb ella i li donà vida més llarga... Emperò l'existència d'aquesta dona ha estat un enfilall d'infortunis. A més, ningú no accepta la seva versió dels fets i molts la tenen per una impostora. Existeix el testimoni desfavorable de la Gran Duquessa Olga, germana del Tsar... No ho sé... M'agradaria de tenir una conversa amb ella... Jo li parlaria de detalls, de fets concrets, que si fos realment la Gran Duquessa Anastàsia hauria de conèixer prou. És clar que el temps esborra molts records. De totes maneres, penso que encara que no ho sigui, mereixeria d'ésser-ho per la fidelitat i la perseverància amb la seva idea.

—Conserveu algun record, algun testimoni de la vostra estada a Rússia?

—Ben poques coses. Excusi'm que no li parli de les calamitats que vaig haver de sofrir fins sentir-me lliure i respirar a ple pulmó. De vegades penso que jo no sóc pas aquell. Que tot han estat somnis, deliris de grandesa. Tinc una filosofia personal una mica semblant a la del Tsar Nicolau II. Sóc fatalista. El meu lema podríem trobar-lo en aquella cançó popular russa:

"El Destí es burla de l'home,
es mostra sempre astut envers ell;
de vegades l'enlaira pel damunt del món,
de vegades el precipita, sense escrúpols, a l'abisme".

* * *

Ara l'home resta silenciós. Ha emmudit de sobte. Jo

respecto aquest hermetisme. Els seus ulls grossos, clars, llueixen més i més. El vell oficial de la Guàrdia del Tsar plora en silenci. Jo no hauria volgut ferir el seu legítim orgull. Però de vegades els sentiments en surten a flor de pell. Ara contemplo la pell del seu rostre, d'un to rosadet, una mica esblanqueït. Aquesta pell clivellada d'arrugues. Aquest bigotàs blanc, rinxolat. Aquesta actitud deprimida d'un home corpulent i erreny, ocult dins un vestit gris. On són els uniformes militars, les indumentàries enlluernadores de la Guàrdia Imperial? Sols sobreviu aquell aire marcial, aquell posat senyorívol, aquella discreta enyorança de la pàtria introbable... La pàtria s'ha fet un mite. És quelcom imperceptible als sentits d'aquest home vell, que veu venir la mort confiadament, amb l'esperança de si tal vegada el dia de demà encara podria tornar a la seva Rússia dels Tsars, intemporal i mítica, com els personatges d'un conte de Tchejov.

FUGA

Els arbres del carrer, esgrogueïts i tristos, ni tan sols gosen moure les branques. Les fulles dels presoners de l'asfalt sembla que reflecteixin aquesta bovor grisa d'una tarda qualsevol d'hivern. Passa la corrua incessant dels vehicles. De tant en tant la boca del "metro" vomita una glopada de gent. Gent nerviosa, distreta, amb les mans plenes de paquets... No fa fred. Ho envaeix tot aquesta humitat llefiscosa que s'arrapa a les pedres gastades dels edificis. El sol ja se'n voldria anar a jóc cercant redós més enllà de la perspectiva de les infinites teulades.

La casa sinistra—casa de la mort i de la vida—sembla una bèstia gegantina i moribunda que s'allargassa a pleret. La casa sinistra és fosca i fa ferum de caldera, de desinfectants enèrgics, de suor, de malalts... A la porta de l'edifici un grup d'homes uniformats amb guardapols i gorra, fa petar la xerrada. Un fuma i un altre menja pipes. Tots parlen i riuen sorollosament:

—"Marcial no ha servido nunca para nada. ¿Qué se han creído esos tipos del "Barcelona"? No saben el favor que nos hicieron al ficharlo".

—"Pues mira que el Gallego también les está saliendo rana".

La conversa es detura de sobte. Un grup de deu o dotze persones s'apropa. Al davant de tot, presideix una dona alta, de carns abundoses, carregada de dol i de llàgrimes. Els altres resten una mica desconcertats. Tots caminen darrera un taüt absolutament modest, on s'allotgen les despulles del malalt 802 de la segona planta, sala de recuperació. No hi fa res que s'hagi mort. Tothom ho sabia. Científicament era un cas previst. El metge, els interns, les monges, les infermeres... L'única persona que no s'ho acaba d'empassar és aquesta dona de cara arrodonida, roges les galtes per la follia del plor. Encara sembla jovenassa. Potser no tingui gaire més de seixanta-cinc anys. Ell, en canvi, en tenia vuitanta-sis. Ell s'anomenava Boris Roshanovitsch Veremetzco, nascut a Sant Petersburg, antic capità de la Guàrdia Imperial del Tsar de totes les Rússies.